

Константинов С. Ф.,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри публічного та міжнародного права
Юридичного інституту
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ

Анотація. Стаття присвячена аналізу сучасного стану та перспектив розвитку адміністративно-деліктного права в Україні в умовах реформування правової системи, європейської інтеграції та цифрової трансформації. Адміністративно-деліктне право визначено як сукупність норм, що регулюють суспільні відносини, пов'язані з реалізацією адміністративної відповідальності за правопорушення, передбачені Кодексом України про адміністративні правопорушення (КУпАП) та іншими актами. У роботі розглянуто теоретичні розробки цієї підгалузі права, зокрема концепцію адміністративного правопорушення (В. В. Решота), функціональний підхід (О. Ю. Салманова), питання кодифікації (М. М. Сорочишин) та європейський вплив (Ю. А. Тихомиров).

Досліджено стан вивчення проблеми українськими науковцями, такими як О. В. Панасюк, О. Ю. Салманова, М. М. Сорочишин, В. В. Решота, та зарубіжними авторами. Виявлено ключові проблеми застосування адміністративних норм: застарілість КУпАП, суперечності з іншими законами, нечіткість суб'єктів відповідальності, низька ефективність стягнень, процедурні труднощі та вплив воєнного стану. Окремо проаналізовано проблеми застосування адміністративної відповідальності, зокрема нечіткість критеріїв притягнення, недостатня диференціація санкцій, обмеженість правового захисту, низька кваліфікація посадовців і порушення строків розгляду справ у воєнний період.

У висновках підкреслено, що теоретичні напрацювання випереджають практичну реалізацію, а сучасні виклики потребують комплексного реформування. Запропоновано модернізацію КУпАП із урахуванням цифрових правопорушень, гармонізацію з нормами ЄС, впровадження електронної системи фіксації справ, перегляд санкцій, підвищення кваліфікації посадовців, спрощення оскарження, адаптацію до воєнного стану та активізацію науково-практичної співпраці. Стаття наголошує на важливості адміністративно-деліктного права для правопорядку та необхідності його адаптації до сучасних умов.

Ключові слова: адміністративно-деліктне право, адміністративна відповідальність, КУпАП, реформування, європейська інтеграція, цифрова трансформація, правозастосування.

Konstantinov S. F. Directions of development of administrative delict law in Ukraine

Abstract. The article is devoted to the analysis of the current state and prospects for the development of administrative tort law in Ukraine in the context of reforming the legal system, European integration and digital transformation. Administrative tort law is defined as a set of norms regulating social relations related to the implementation of administrative liability for offenses, provided for by the Code of Ukraine on Administrative Offenses (CUaP) and other acts. The paper considers theoretical developments in this sub-branch of law, in particular the concept of an administrative offense (V. V. Reshota), the functional approach (O. Yu. Salmanova), the issue of codification (M. M. Sorochyshyn) and European influence (Yu. A. Tikhomyrov).

The state of study of the problem by Ukrainian scientists, such as O. V. Panasyuk, O. Yu. Salmanova, M. M. Sorochyshyn, V. V. Reshota, and foreign authors, is investigated. Key problems in the application of administrative norms were identified: the obsolescence of the Code of Administrative Offenses, contradictions with other laws, the vagueness of subjects of responsibility, the low efficiency of penalties, procedural difficulties and the impact of martial law. The problems of the application of administrative liability were separately analyzed, in particular, the vagueness of the criteria for bringing charges, insufficient differentiation of sanctions, limited legal protection, low qualifications of officials and violation of the deadlines for considering cases during the war period. The conclusions emphasize that theoretical developments are ahead of practical implementation, and modern challenges require comprehensive reform. The modernization of the Code of Administrative Offenses taking into account digital offenses, harmonization with EU norms, the introduction of an electronic system for recording cases, the revision of sanctions, the improvement of the qualifications of officials, simplification of

appeals, adaptation to martial law and the activation of scientific and practical cooperation are proposed. The article emphasizes the importance of administrative tort law for law and order and the need for its adaptation to modern conditions.

Key words: *administrative tort law, administrative liability, Code of Administrative Offenses, reform, European integration, digital transformation, law enforcement.*

Постановка проблеми. Адміністративно-деліктне право є ключовою підгалуззю адміністративного права, що регулює суспільні відносини, пов'язані з вчиненням адміністративних правопорушень та застосуванням адміністративної відповідальності. В умовах реформування правової системи України, зокрема в контексті європейської інтеграції та цифрової трансформації, виникає потреба у вдосконаленні його норм.

Метою статті є аналіз теоретичних розробок, визначення сутності адміністративно-деліктного права, стану дослідження, проблем його застосування, зокрема адміністративної відповідальності, та формулювання пропозицій щодо розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика адміністративно-деліктного права досліджувалася науковцями за окремими напрямками, зокрема: О. В. Панасюк аналізує історичні етапи розвитку норм КУпАП [1, с. 83-93], О. Ю. Салманова розглядає правозастосування у сфері безпеки дорожнього руху [3, с. 105-107], М. М. Сорочишин критикує ст. 14-2 КУпАП [4, с. 152-154], В. В. Решота досліджує функції джерел права [2, с. 103-106], Ю. А. Тихомиров пропонує комплексний підхід [5, с. 145].

Виклад основного матеріалу. Адміністративно-деліктне право визначається як сукупність правових норм, що регулюють відносини, які виникають у процесі реалізації адміністративної відповідальності за правопорушення, передбачені Кодексом України про адміністративні правопорушення (КУпАП) та іншими актами.

О. В. Панасюк підкреслює, що це право має власний предмет і метод регулювання [1, с. 85]. Предмет охоплює відносини, пов'язані з вчиненням правопорушень, їх виявленням, розглядом справ і застосуванням санкцій, а метод поєднує імперативні та диспозитивні елементи.

Теоретичний фундамент сформовано працями вітчизняних і зарубіжних науковців

після прийняття КУпАП у 1984 році. Основні напрями включають:

1. Концепція адміністративного правопорушення : В. В. Решота визначає його як суспільно шкідливе діяння, що не є злочином, але порушує правопорядок [2, с. 104].

2. Функціональний підхід : О. Ю. Салманова виділяє охоронну, регулятивну та виховну функції [3, с. 106].

3. Кодифікація та систематизація : М. М. Сорочишин наголошує на потребі єдиного кодифікованого акту [4, с. 153].

4. Європейський вплив : Ю. А. Тихомиров акцентує на принципах верховенства права та пропорційності [5, с. 127].

О. В. Панасюк також аналізує еволюцію суб'єктів відповідальності, зокрема юридичних осіб [1, с. 89].

Застосування норм адміністративної відповідальності стикається з такими проблемами:

1. Застарілість законодавства : КУпАП не охоплює цифрові правопорушення [6, с. 45].

2. Суперечності у нормах : Розбіжності з іншими законами, наприклад, про захист даних [7, с. 78].

3. Недостатня чіткість суб'єктів : Проблеми з відповідальністю юридичних осіб [1, с. 90].

4. Низька ефективність стягнень : Штрафи за ст. 51 КУпАП втратили виховну роль [4, с. 154].

5. Процедурні труднощі : Бюрократія та брак цифровізації [3, с. 107].

6. Воєнний стан : Обмежений доступ до ресурсів [8, с. 22].

Адміністративна відповідальність як інститут стикається з окремими викликами, що потребують уваги:

1. Нечіткість критеріїв притягнення : Відсутність єдиних стандартів оцінки вини ускладнює розгляд справ. Наприклад, О. Ю. Салманова зазначає труднощі з кваліфікацією порушень у сфері дорожнього руху через розмитість формулювань КУпАП [3, с. 106].

2. Недостатня диференціація санкцій : Однотипні стягнення за різні за тяжкістю правопорушення знижують справедливість. М. М. Сорочишин підкреслює, що штрафи за ст. 14-2 не відповідають принципу пропорційності [4, с. 153].

3. Обмеженість правового захисту : Особи, притягнуті до відповідальності, часто стикаються з труднощами оскарження через складність процедур. І. П. Коваленко вказує на низьку доступність судового перегляду справ [6, с. 47].

4. Недостатня підготовка посадовців : Органи, що застосовують відповідальність (поліція, інспекції), не завжди мають належну кваліфікацію, що призводить до помилок у протоколах [7, с. 80].

5. Вплив воєнного стану : У період воєнного стану строки розгляду справ порушуються через логістичні проблеми, що зазначає В. С. Литвиненко [8, с. 23].

Ці проблеми свідчать про системні недоліки, які потребують як законодавчих, так і організаційних змін.

Адміністративно-деліктне право України трансформується, спираючись на теоретичні розробки, але стикається з практичними перешкодами. Застарілість норм, суперечності, проблеми застосування відповідальності та недостатня адаптація до сучасних викликів гальмують його ефективність. Європейський досвід і цифровізація відкривають нові перспективи.

Для вдосконалення пропонується:

1. Оновити КУпАП, додавши норми про цифрові правопорушення.

2. Гармонізувати з нормами ЄС принципи пропорційності та прозорості.

3. Впровадити єдину електронну систему фіксації та розгляду справ.

4. Актуалізувати штрафи з урахуванням економічних реалій.

5. Підвищити кваліфікацію посадовців через тренінги.

6. Спростити процедури оскарження для громадян.

Проведений аналіз свідчить, що адміністративно-деліктне право в Україні перебуває на перехідному етапі розвитку, де теоретичні напрацювання значною мірою випереджа-

ють практичну реалізацію. Визначення адміністративного правопорушення як суспільно шкідливого діяння, запропоноване В. В. Решо-тою [2, с. 104], та функціональний підхід О. Ю. Салманової [3, с. 106] створюють міцну основу для розуміння сутності цієї підгалузі права. Однак застарілість КУпАП, прийнятого ще в 1984 році, призводить до того, що сучасні виклики, такі як цифрові правопорушення чи воєнний стан, залишаються поза межами ефективного регулювання. Проблеми застосування норм, зокрема суперечності з іншими законами та нечіткість суб'єктів відповідальності, ускладнюють правозастосування, що підтверджується працями О. В. Панасюка [1, с. 90] та І. П. Коваленка [6, с. 45].

Особливу увагу привертають проблеми адміністративної відповідальності. Нечіткість критеріїв притягнення до відповідальності та недостатня диференціація санкцій, як зазначає М. М. Сорочишин [4, с. 153], створюють умови для суб'єктивізму та нерівності у правозастосуванні. Обмеженість правового захисту громадян, підкреслена І. П. Коваленком [6, с. 47], свідчить про необхідність підвищення доступності судового перегляду справ. Водночас низька кваліфікація посадовців і бюрократичні перепони, описані О. М. Гриценком [7, с. 80], вказують на системні недоліки в організації роботи відповідних органів. Вплив воєнного стану, про який пише В. С. Литвиненко [8, с. 23], додатково загострює ці проблеми, вимагаючи оперативних адаптивних заходів.

Висновок. Таким чином, адміністративно-деліктне право потребує комплексного реформування, яке б враховувало як теоретичні здобутки, так і практичні реалії.

Європейський досвід, зокрема принципи пропорційності та прозорості, може стати орієнтиром для гармонізації законодавства. Цифрова трансформація відкриває можливості для підвищення ефективності, але її впровадження має супроводжуватися чіткими законодавчими змінами.

На основі проведеного аналізу пропонуються такі напрями розвитку адміністративно-деліктного права в Україні:

Модернізація КУпАП: Розробити нову редакцію Кодексу, яка включатиме норми про

відповідальність за правопорушення у цифровій сфері (наприклад, кіберхуліганство чи порушення правил електронної комерції), а також уточнить суб'єктів відповідальності, зокрема юридичних осіб.

Гармонізація з нормами ЄС: Впровадити принципи пропорційності, прозорості та оперативності у провадженні справ, адаптувавши їх до національних умов.

Цифрова трансформація: Створити єдину електронну систему фіксації, розгляду та оскарження правопорушень із інтеграцією баз даних поліції, судів і виконавчої служби.

Перегляд санкцій: Актуалізувати розміри штрафів із урахуванням інфляції та економічного стану, а також запровадити альтернативні стягнення (громадські роботи, попередження) для підвищення виховної функції.

Підвищення кваліфікації посадовців: Організувати регулярні тренінги для працівників поліції та інспекцій, щоб зменшити кількість помилок у протоколах.

Спрощення оскарження: Зменшити процесуальні бар'єри для громадян шляхом запровадження онлайн-оскарження та скорочення строків розгляду скарг, що підвищить доступність правового захисту.

Адаптація до воєнного стану: Розробити тимчасові положення до КУпАП, які б враховували специфіку воєнного часу (наприклад, дистанційний розгляд справ).

Науково-практична співпраця: Продовжувати практику проведення наукових конференцій за участю науковців, практиків і законодавців для обміну досвідом і розробки консолідованих рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Панасюк О. В. Джерела адміністративно-деліктного права України: становлення та сучасний стан. Вісник Пенітенціарної асоціації України, 2020, № 2. С. 83-93.
2. Решота, В. В. Функції джерел адміністративного права. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції, 2016. Вип. 6. Т. 1. С. 103-106.
3. Салманова, О. Ю. Дискусії щодо проблемних питань чинності адміністративно-деліктного законодавства. Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави: тези доп. XIII Міжнар. наук.-практ. конф. Вінниця: ХНУВС, 2024. С. 105-107.
4. Сорочишин, М. М. Актуальні проблеми адміністративно-деліктного права України: матеріали круглого столу. Вінниця: ХНУВС, 2024. С. 152-154.
5. Тихомиров, Ю. А. Административное право и процесс: полный курс. Москва: Юридическая литература, 2001. 652 с.
6. Коваленко, І. П. Проблеми реформування адміністративного законодавства України. Юридичний вісник України, 2023, № 3. С. 42-49.
7. Гриценко, О. М. Адміністративна відповідальність у сфері захисту даних. Право України, 2022, № 5. С. 75-82.
8. Литвиненко, В. С. Адміністративне право в умовах воєнного стану. Науковий вісник Ужгородського університету, 2023. Вип. 4. С. 20-25.